

ЗВУКИ Л, Л'

Артикуляція звуку Л:

- губи набувають положення наступного голосного звука;
- зуби злегка розкриті; звужений кінчик язика упирається у верхні різці або альвеоли;
- корінь язика піднімається до м'якого піднебіння;
- бічні краї язика не стискаються з верхніми кутніми зубами, а тому видихуваний струмінь повітря проходить крізь щілину, що утворюється між ними;
- м'яке піднебіння закриває прохід в носову порожнину;
- голосові зв'язки вібрують.

Порушення вимови звуків л, л'

Ламбдацизм - вади вимови звуків л та л'.

- відсутність звука
- спотворена вимова звука
- помякшена вимова звука
- Параламбдацизм - різновидності дефекту, які виражаються в заміні звуків л, л' іншими.
- заміна звуком и (лампа – “иампа”, лак – “иак”)
- заміна звуком й (лапа – “йапа”, ложка – “йожка”)
- заміна звуком в (у) (лелека – “вевека”, голка – “гоука”)

Виправлення вимови звуків л, л'

Підготовчий етап є обов'язковим на шляху виправлення звуковимови, та включає в себе важливі компоненти, а саме: розвиток слухового сприймання, слухової уваги та пам'яті, розвиток фонематичного сприймання, розвиток дихання, розвиток артикуляційної моторики.

Для того щоб навчити дітей правильно вимовляти звуки нашої мови, необхідно перш за все навчити їх уважно слухати та чути мовлення оточуючих, тобто розвивати слухове сприймання. Розвиток слухового сприймання – важлива передумова формування звуковимови.

Починати слід з розвитку слухової уваги.

Для розвитку слухової уваги доцільно використовувати найдоступніші для дитячого сприймання навколишні звуки: сигнали машин, голоси тварин, музичні звуки та ін. На прогулянках, під час ігор, на екскурсіях діти слухають, про що “говорять” вулиця, кімната, ліс, парк, музичні іграшки. (Див. Логопедичні ігри та вправи)

Важливе місце в підготовчій роботі на шляху розвитку правильного мовлення повинна займати, так звана, артикуляційна гімнастика. Метою її є – відпрацювання правильних, чітких рухів органів мовлення, необхідних для правильної вимови даних звуків.

Вправи для підготовки артикуляційного апарату до постановки звуків л, л'

- “Неслухняний язичок”. Широкий язик покласти на нижню губу та промовляти “пя-пя-пя”, неначе похлопувати свій “неслухняний язичок” верхньою губою.
- “Гойдалка”. Висунути вузький язик. Тягнутися язиком почергово спочатку до верхніх різців, потім до нижніх. Рот при цьому не закривати. Вправа проводиться під лічбу 10-15 разів.
- “Індичата”. Відкрити рот, покласти широкий язик на верхню губу та виконувати погладжувальні рухи вперед-назад, слідкувати за тим, щоб широкий язик не відривався від губи. Рухи виконувати спочатку безшумно, а потім додати голос (виходить щось схоже на

бл-бл-бл)

- «Смачне варення». Висунути широкий язик, облизати верхню губу та заховати язик за верхні зуби. Повторити 10-15 разів.
- «Віничок». Відкрити рот, вузьким кінчиком язика «вимітати сміття» із-за верхніх різців.
- «Літак». Відкрити рот, вузький кінчик язика уперти в альвеоли біли верхніх різців, одночасно промовляти звук «и».
- «Парус» Посміхнутися, широко відкрити рот, поставити язик за верхні зуби так, щоб кінчик язика міцно упирався в зуби. Утримувати 5-10 с.

• «Цуценя»

1-й варіант. Посміхнутися, широко відкрити рот, поставити язик за верхні зуби так, щоб кінчик язика міцно упирався в зуби, проводити вдих-видих, спрямовуючи повітряний струмінь по бокових краях язика. Виконувати 5-10 с.

2-й варіант. Прикусити кінчик язика, губи розтягнуті в посмішку, виконувати вдих-видих, слідкуючи, щоб повітряний струмінь проходив по бокових краях язика. Виконувати 5-10 с.

Постановка звука Л

Для виправлення ламбдацизму використовують наступні прийоми.

- Спочатку дитині дають завдання за зразком, користуючись дзеркалом, вільно висунути язик та зажати його між зубами. Потім вона повинна не змінюючи положення язика, вимовити протяжно а або и. При цьому положенні мовних органів можна отримати протяжний звук л. Після такої міжзубної вимови треба перевести язик дитини за верхні зуби та продовжувати закріплювати правильну вимову.
- Рот напіввідкрити, протяжно вимовляти звук и та при цьому повільно просувати язик між зубами, потім притиснути зубами. Слідкувати, щоб кінчик язика був не вузьким а широким. При правильному виконанні цього прийому отримаємо звук л. Після відпрацювання ізольованого звука л в міжзубному положенні слід перевести кінчик язика за верхні зуби.
- Можна запропонувати дитині широко відкрити рот та протяжно вимовляти звук а. При цьому кінчик язика почергово піднімати і опускати до верхніх і нижніх різців. При такій вправі почуємо: ла-ла-ла.
- При губній вимові звука л, в першу чергу необхідно загальмувати рухи губ. Треба проводити вправи на диференціацію рухів губ «трубочка-посмішка». Дитину слід навчити не витягувати губи вперед, а розтягувати в сторони (спочатку можна навіть притримувати їх пальцями). Після того слід перейти до постановки звука л за допомогою одного з вищезазначених прийомів.
- У тих випадках коли порушується вимова не лише звуку л, а також його м'якої пари - л?, виправлення першого звуку є надійною базою для засвоєння другого. При закріпленні м'якого звука л роботу слід починати зі складу лі, а потім переходити до складів з іншими голосними. Роботу над постановкою звука л? треба будувати на зіставленні вимови складів з л та л? (ли-лі, ла-ля, лу-лю, ле-ле).
- Після того як буде досягнута правильна артикуляція звука л та проведені вправи з його закріплення на матеріалі складів, слів та фраз, у випадках параламбдацизму необхідно провести ряд вправ, спрямованих на відпрацювання диференціації звуку л та того, яким він замінявся.